

IN MEMORIAM

Андрија Лаиновић је један од изучавалаца прошлости Црне Горе и њених односа са другим земљама. Као дугогодишњи професор на Универзитету „Кирил и Методије“ у Скопљу изучавао је и прошлост македонског и других југословенских народа. Са страшћу изучаваоца истраживао је и прошлост Подгорице, садашњег Титограда — града у коме је провео дјетињство, упознао првог учитеља, завршио осморазредну гимназију и био професор у подгоричкој гимназији, града који је највише волио и у којем је сахрањен. Лаиновић је као дјечак преживио балкански и први свјетски рат. Као средњошколски професор историје и француског језика, био је савременик најкрвавијег рата у историји људског друштва и ослободилачког рата и социјалистичке револуције југословенских народа и народности. По природи живахан и оштроуман, Андрија Лаиновић се издигао до истраживача и универзитетског професора. Рођен је 8. новембра 1903. у Грахову. Умро је 24. маја у Скопљу, а сахрањен у Титограду 27. маја 1986. године.

АНДРИЈА ЛАИНОВИЋ

8. XI 1903 — 24. V 1986

Андрија Лаиновић је читав свој живот посветио историјском образовању средњошколске и универзитетске омладине и научном

стваралаштву. Извео је многе генерације матураната, студената, постдипломаца и доктораната.

Први свјетски рат прекинуо је његово гимназијско школовање. Гимназију је наставио у Подгорици, након ослобођења и уједињења југословенских покрајина и стварања југословенске државе 1918. године.

Током 1919. и 1920. године и подгоричку гимназију су захватила револуционарна стремљења чији су носиоци били ђаци старијих разреда гимназије, који су због прекида школовања у току рата били одрасли и политички опредељени за комунистички покрет. Неки из те генерације израсти су у водеће комунисте. У тој генерацији подгоричких средњошколаца прва социјалистичка сазнања стекао је и Андрија Лаиновић, који ће касније као студент постати и члан марксистичког студентског клуба на Београдском универзитету.

Андрија Лаиновић је на Филозофском факултету у Београду студирао групу за историју, упоредну књижевност и француски језик, гдје је и дипломирао 1927 године. У међувремену је једну школску годину студирао на Сорбони, што га је касније и определијело да изучава црногорско-француске односе и преводи радове неких француских историчара и публициста који су у прошлости писали о Црној Гори. Након завршетка студија 1927 године, Лаиновић је радио у Подгоричкој гимназији до фебруарских демонстрација 1935. године у Подгорици, у којима су учествовали и ђаци гимназије. Након тих демонстрација премјештен је у Ливно. Касније је предавао у гимназији у Никшићу. У току ослободилачког рата и социјалистичке револуције био је у Бијелом Пољу и Беранама (Иванграду), а од друге половине 1944. до средине 1948. године радио је у Банату као просвјетни референт Команде мјеста у Лазареву, а затим као професор и директор у нижим гимназијама у Српској Црњи и Новом Бечеју. Од 1948. до 1986. године био је инспектор у Министарству просвјете НР Црне Горе, професор Више педагошке школе у Цетињу, а затим кратко вријеме директор новоформираног Завода за унапређење школства (1956. и 1957). Крајем 1957. године постављен је за директора Историјског института НР Црне Горе, кад је био и одговорни уредник часописа „Историјски записи“ до краја 1958. године. Крајем 1958. изабран је за професора на Филозофском факултету у Скопљу, гдје је остао до пензионисања 1975. године. Предавао је историју новог вијека народа Југославије. Као универзитетски професор био је шеф катедре за историју на Филозофском факултету у Скопљу. Једно вријеме је изводио наставу и на Приштинском универзитету.

Професор Андрија Лаиновић почео је да објављује радове још 1924. године у „Слободној мисли“ у Никшићу. Добар зналац француског језика, зналац неколико дисциплина, припадник марксистичког студентског клуба и одушевљени поборник трезвењаш-

тва, имао је вишеструко професионално интересовање и зато је његов стваралачки опус вишестран. У младим данима се бавио и пјевачким дружинама, спортским приликама, трезвењаштвом, међународним односима и сусретима, напредним револуционарним покретом, а као професор гимназије пратио је збивања у поезији и школству, и посебно се бавио прошлошћу Подгорице. Већ од 1928. године сарађивао је у часопису „Записи“ и све више се удубљивао у историјску науку, премда се никада није одрицао и интересовања за друге друштвене науке и литературу из области умјетности и културе. Као француски ђак, Лаиновић се определио за изучавање француског утицаја на Балкан, посебно на Црну Гору, и вишеструко изучавање француско-црногорских односа. Отуда су и најважнији и највећи радови Лаиновића управо из области француско-црногорских односа. Лаиновић је изучавао и француску политику према Балкану. Његова докторска дисертација, одбрањена на Сорбони 1956. године, управо је из области француско-црногорских односа.

Библиографија Лаиновићевих радова износи око 300 јединица у новинама, часописима и посебним издањима. Из тог обимног броја за историју су најважнија његова изучавања црногорско-француских односа и саопштавања француске архивске грађе о више питања балканске политике. Он је, прије свега, користио француску дипломатску грађу, француску публицистику и мемоарске списе. Још прије другог свјетског рата објављивао је коментаре и превода написа у бројним француским листовима и ревијама. Нарочито се бавио периодом књаза Данила и из те области је 1958. објавио посебну књигу о побједи на Граховцу 1858. године у списима њених савременика. У последње вријеме Лаиновић се бавио и повјесним питањима из прошлости Македоније и Србије, а нарочито заслуге има као истраживач француске грађе о прошлости њиховој, управо све до 1918. године. Иако обимом невелики, неки његови радови користан су прилог изучавању укуности балканске прошлости.

Резултати рада Андрије Лаиновића објављени су у великом броју стручних и научних периодичних публикација у нашој земљи и иностранству. Објављивао је у листовима и часописима: Слободној мисли, Зети, Радном народу, Младој Зети, Записима, Народној ријечи, Развршју, Граниту, Гласнику југословенских просвјетних друштава, Годишњаку наставника подгоричке гимназије, Просвјетном раду, Историјским записима, Стварању, Годишњаку Поморског музеја у Котору, Сусретима, Библиографском вјеснику, иванградској Слободи, Титоградској трибини, ревији Овдје, Архивисту, Прилозима за књижевност, Језику, историји и фолклору, Народном стваралаштву Београда, Летопису Матице српске, Врањинском гласнику, Настави историје, Историјском прегледу, Историјском зборнику, Годишњаку Филозофског факултета у Скопљу, Историји у Скопљу, сарајевском Прегледу, Годишњаку Покра-

јинског државног архива у Приштини и другим. Уз то, био је и сарадник Енциклопедије Југославије.

Велики допринос је професор Лаиновић дао и васпитању младих генерација и историчара.

Поред предавања на вишим и високим школама у Цетињу и Скопљу, предавао је и на постдипломским студијама у Скопљу и Приштини. Под његовим руководством и менторством знатан број историчара је добио звање магистра и доктора историјских наука.

За свој дугогодишњи и плодни просвјетно-педагошки, научни и општедруштвени рад професор Лаиновић је одликован Орденом рада III степена и Орденом рада са црвеном заставом. Добитник је више признања и бројних плакета.

Андрија Лаиновић је оставио трајну успомену у југословенском стваралаштву, науци и образовању.

Јован Р. Бојовић